cowych posiada dopuszczenie do montażu w dół (rys. 8.). Zakaz jest efektem braku odporności na wnikanie wody spływającej po siłowniku w razie pojawienia się przecieków lub w wyniku wykraplania się pary wodnej na powierzchni zaworu w przypadku instalacji chłodniczej.

Podsumowanie

W artykule stanowiącym część piątą omówiony został dobór siłownika, który powinien być sporządzony uwzględniając:

- rodzaj przyjętej regulacji (płynna, 3-stawna, ON/OFF, PWM),
- wartość napięcia sygnału z regulatora,
- skok zaworu,
- maksymalne ciśnienie różnicowe na zaworze regulacyjnym,
- charakterystykę zaworu,
- rozdzielczość regulacyjna,
- stopień ochrony IP,
- warunki otoczenia w których będzie montowany siłownik,
- możliwość pracy w trybie ręcznym i automatycznym.

W niniejszej publikacji opisane zostały bliżej wybrane parametry z powyższej listy. Poprawne projektowanie oraz wykonawstwo bazuje wielokrotnie na świadomym wyborze optymalnego urządzenia. Znajomość pojęcia rozdzielczości mechanicznej i elektrycznej oraz jej wpływ na regulację to jeden z zasadniczych punktów przy wyborze siłownika do regulacji płynnej. Wiedza na temat współczynnika IP, pozycji montażu, to kolejne parametry wskazujące jak właściwie wyselekcjonować produkt z rynku. Znajomość znaczenia skrótu NC i NO oraz wartość napięcia to klucz do łatwego doboru siłowników ON/OFF.

Rys. 8. Przykład siłownika który w odróżnieniu od większości na rynku posiada możliwość montażu w każdym kierunku (EMO T, EMO TM; TA Hydronics)

Bardzo istotna jest pamięć, że dobór zaworu regulacyjnego nie gwarantuje poprawnej regulacji. Przypieczętowaniem kalkulacji jest wskazanie siłownika z jakim zawór powinien pracować. Warto mieć to na uwadze, zwłaszcza w przypadku, gdy wybór tych dwóch elementów dokonywany jest przez różne strony w procesie projektowym (np. projektanta instalacji wodnych oraz automatyka). Konieczna jest wówczas odpowiednia komunikacja w celu wymiany wzajemnych oczekiwań tak, aby duet zawór + siłownik był optymalnym dla przyjętego w projekcie rozwiązania procesu regulacji.

LITERATURA

[1] Zawory regulacyjne w instalacjach chłodniczych i grzewczych cz. 1, cz. 5.
[2] Hydrauliczne równoważenie obwodów regulacyjnych. Zeszyt nr 3,TA Hydronics.
[3] Total Hydronic Balancing, Robert Petitjean, TA Hydronics.
[4] RECKNAGEL, SPRENGER, SCHRAMEK: Kompendium wiedzy, Ogrzewnictwo Klimatyzacja Ciepła Woda Chłodnictwo.
[5] Hans ROOS: Zagadnienia hydrauliczne w instalacjach ogrzewania wodnego.
[6] PN-EN 60529:2003 Stopnie ochrony zapewnianej przez obudowy (Kod IP)
[7] Dz.U. 2002 nr 75 poz. 690, Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.
[8] Materiały szkoleniowe TA Hydronics.

Firma	Przedsiębiorstwo Usługowo-Badawcze EKOCHEM spółka z o.o. ul. Piaskowa 17 B, Rzeczyce Śląskie, 44-164 Gliwice tel./fax: +48 32 301 55 44, tel. kom.: 601 83 71 42, 601 83 71 43 e-mail: biuro@ekochem.com, www.ekochem.com					
Nazwa handlowa Oznaczenie (temperatura)	**Glikoklim -20**	**Glikoklim -25**	**Glikoklim -35**	**Glikoklim ECO -20**	**Glikoklim ECO -25**	**Glikoklim ECO -35**
Barwa	niebieski	niebieski	niebieski	zielony	zielony	zielony
Skład (główne składniki [%])	glikol monoetylenowy 34%	glikol monoetylenowy 39%	glikol monoetylenowy 47%	glikol propylenowy 36%	glikol propylenowy 39%	glikol propylenowy 49%
pH	8,0÷9,5	8,0÷9,5	8,0÷9,5	8,0÷9,5	8,0÷9,5	8,0÷9,5
Temperatura krystalizacji/zestalenia [°C]	-20°C	-25°C	-35°C	-20°C	-25°C	-35°C
Temperatura wrzenia [°C]	≈104,8°C	≈105,4°C	≈106,8°C	≈103,7°C	≈104,0°C	≈104,9°C
Ciepło właściwe [kJ/kgK]	≈3,60	≈3,50	≈3,35	≈3,80	≈3,72	≈5,55
Zastosowanie	Instalacje: chłodnicze, grzewcze, klimatyzacyjne, solarne Płyny Glikoklim i Glikoklim EKO posiadają rekomendację Instytutu Techniki Budowlanej w Warszawie					

Firma	PPH Glyco-Tech ul. Włoska 2, 00-777 Warszawa tel.: +48 22 290 56 57, fax +48 22 292 36 21 e-mail: info@glyco-tech.pl : www.transtherm.pl					
Nazwa handlowa Oznaczenie (temperatura)	**Transtherm Eko koncentrat**	**Transtherm Eko -35°C**	**Transtherm Eko -20°C**	**Transtherm N koncentrat**	**Transtherm N -35°C**	**Transtherm N -20°C**
Barwa	zielona	zielona	zielona	niebieska	niebieska	niebieska
Skład (główne składniki [%])	glikol propylenowy 94%	glikol propylenowy 51%	glikol propylenowy 39%	glikol etylenowy 94%	glikol etylenowy 51%	glikol etylenowy 38%
pH	7,5÷8,5	8,0÷9,0	8,0÷9,0	7,5÷8,5	8,0÷9,0	8,0÷9,0
Lepkość kinematyczna [cm²/s] [mm²/s] **-10°C**	395	29	18	>80	12	8
10°C	101	10	7	29	6	4
20°C	53	6	4	20	4	3
50°C	12	2	1,5	7	1,8	1,3
Temperatura krystalizacji/zestalenia [°C]	-	<-35	<-20	-	<-35	<-20
Temperatura wrzenia [°C]	>170	106	104	>160	109	106
Temperatura zapłonu [°C]	101	niepalne	niepalne	120	niepalne	niepalne
Ciepło właściwe [kJ/kgK]	2,51	3,55	3,76	2,33	3,32	3,55
Rozszerzalność cieplna w temp. 0-80°C [%]	5	5	5	5	5	5
Zastosowanie	Systemy grzewcze, chłodnicze, solarne, pompy ciepła					

Firma	ORGANIKA SA ul. Ciasna 21 a, 93 – 531 Łódź tel.: +48 42 682 53 54, fax:+ 48 42 640 38 60 e-mail: handlowy@organika.com.pl www.organika.com.pl											
Nazwa handlowa Oznaczenie (temperatura)	GLIXOTERM						GLIXOTERM EKO					
	Koncentrat	**-35°C**	**-30°C**	**-25°C**	**-20°C**	**30%**	**koncentrat**	**-35°C**	**-30°C**	**-25°C**	**-20°C**	**-15°C**
Barwa	Niebieska						Ciemno-zielona	Ciemno-zielona	Ciemno-zielona	Zielona	Zielona	Zielona
Skład	glikol monoetylenowy						glikol monopropylenowy					
pH	7,0÷9,5	7,0÷9,5	7,0÷9,5	7,0÷9,5	7,0÷9,5	7,0÷9,5	7,5÷9,6	7,5÷9,6	7,5÷9,6	7,5÷9,6	7,5÷9,6	7,5÷9,6
Lepkość kinematyczna [cm²/s] [mm²/s] dla 20°C	-	ok. 4	ok. 3,5	ok. 3,0	ok. 2,7	ok. 2,3	-	ok. 6,7	ok. 5,3	ok. 4,9	ok. 4,1	ok. 3,1
Temperatura krystalizacji/zestalenia [°C]	-	-35	-30	-25	-20	-15	-	-35	-30	-25	-20	-15
Temperatura wrzenia [°C]	>150	>107,5	106	106	104	104	143	106	105	104	104	103
Temperatura zapłonu [°C]	niepalny						niepalny					
Ciepło właściwe [kJ/kgK]	2,33	3,29	3,35	3,41	3,54	3,65	2,937	3,487	3,553	3,681	3,706	3,796
Zastosowanie	Koncentrat płynu do sporządzania płynów niskokrzepnących i Płyny niskokrzepnące do instalacji grzewczych, chłodniczych, klimatyzacyjnych.						Koncentrat do sporządzania płynów niskokrzepnących i Płyny niskokrzepnące do instalacji grzewczych, chłodniczych, klimatyzacyjnych, solarnych,. Przeznaczony jest do instalacji zarówno jedno, jak i dwufunkcyjnych (realizujących funkcje ciepłej wody użytkowej).					